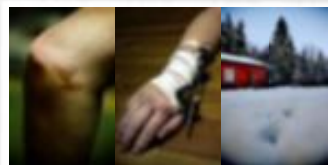

Skotten utreds igen

Chefsåklagaren hade inte alla fakta – omprövning begärd

Skotten kunde tagit hans liv

Jörgen Johansson träffades tre gånger av polisens sköter utanför sitt hem i december.

TRÄFFADES I HUVUDET. GP berättade i går om Jörgen Johansson som träffades av tre skott från poliser utanför sitt hem i december.

GÖTEBORG: En förundersökning kan komma att inledas mot polismannen som sköt Jörgen Johansson, 39, utanför hans hem i Hindås i december förra året. Nya omständigheter gör att chefsåklagare Bengt Landahl vid riksenheten för polismål kan ändra sitt tidigare beslut.

En av de nya uppgifterna handlar om att minst två av tre skott träffat Jörgen Johansson bakifrån.

– Det visste jag inte. Jag har också nu sett några bilder som jag inte har sett tidigare. De fanns kanske inte tidigare eller var i vart fall inte inlämnade hit, säger Bengt Landahl.

BARA SEX DAGAR efter skjutningen beslöt Bengt Landahl att inte inleda någon förundersökning mot polismannen som sköt.

– När man såg det som poliserna rapporterat om den här händelsen och annan dokumentation så var det uppenbart att det inte kunde misstänkas något brott, sa Bengt Landahl till GP veckan före jul.

Men poliserna hade inte rapporterat allt.

TRÄFFADES AV TRE SKOTT. Jörgen Johansson blickar ut över gårdsplanen där han blev beskjuten av poliserna.

Bild: PATRICK SÖRQUIST

Jörgen Johansson begär nu genom sin advokat Petter Aasheim att Bengt Landahl omprövar sitt beslut.

• Två av de omständigheter som Landahl inte kan ha känt till:

- att ett skott träffat Jörgen Johansson i huvudet och att polisens agerande således varit livsfarligt.
- att Jörgen blev skjuten bakifrån.

• att ett skott träffat Jörgen Johansson i huvudet

• att Jörgen blev skjuten bakifrån

PETTER AASHEIM TROR, med rätta, att Bengt Landahl inte hade alla

fakta om skjutningen när han tog sitt beslut att inte inleda någon förundersökning mot polismannen.

Två av de omständigheter som Landahl inte kan ha känt till:

- att ett skott träffat Jörgen Johansson i huvudet och att polisens agerande således varit livsfarligt.
- att Jörgen blev skjuten bakifrån.

Något förhör hade inte heller hållits med polismannen som sköt. Det hölls senare för att utreda misstankarna mot Jörgen Johansson. I det berättar polismannen bland annat att Jörgen Johansson sprang mot skogen, bort från polismannen.

”Åklagarmyndigheten syns ... inte haft tillgång till någon som helst utredning avseende var kulorna träffade. Journalanteckningar

och/eller rättsintyg rörande skottskadorna synes inte ha inhämtats vilket får anses vara anmärkningsvärt”, skriver Aasheim.

PETTER AASHEIM UNDRAR också vilka order poliserna hade.

Av en pm framgår att polisen på plats fått order om att Jörgen ”inte fick lämna huset med vapen”.

”Innebar detta att polisen hade fått tillåtelse att skjuta Jörgen om han gjorde detta? Jörgen borde dessutom ha informerats om att han inte fick lämna huset, vilket han inte visste”, skriver Aasheim.

”Jörgen hade visserligen betett sig hotfullt mot polisen tidigare under kvällen, men han är tidigare ostraffad och har ingen kriminell bakgrund. Med beaktande av detta borde polisen rimligtvis ha iaktta-

git mycket stor försiktighet innan de sköt verkanseld mot honom.”

BENGT LANDAHL FICK skrivelsen i förra veckan. Han begärde då in det nya materialet från polisen.

– Om det kan föranleda en annan bedömning än den jag gjorde tidigare kan jag inte säga något om ännu, säger Bengt Landahl.

Eftersom han inte ansåg att det fanns misstankor om brott mot polismannen som sköt så kunde han inte heller förhöra honom om vad som hänt innan han fattade sitt första beslut.

– Om den som skjutit ska berätta om det här så måste han eller hon få

”Om det kan föranleda en annan bedömning än den jag gjorde tidigare kan jag inte säga något om ännu”

BENGT LANDAHL, chefsåklagare om omprövningen av beslutet

veta om han eller hon är misstänkt för brott. Är man misstänkt för brott så har man rätt till en försvarare och då går det inte så snabbt som journalister vill att det ska göra, säger han.

– Som åklagare i sådana här mål ska man alltid tänka på hur man ska övertyga rätten om att den här polismannen hade ont uppsåt. Vad var skyttens tanke med det här skottet? Var tanken att skytten ville skadda sig själv eller någon annan, eller att oskadliggöra en angripare? Om det var syftet så har man som åklagare aldrig framgång i rätten. Och vi ska vara glada för att det är så, tror jag.

PER NYGREN

031-62 41 21 per.nygren@gp.se

Hård kritik mot hur fallet hanterats

GÖTEBORG: Professor Dennis Töllborg är kritisk till att ingen utredning gjordes av polisens agerande efter att Jörgen Johansson skadats av polisens kulor.

– Den svenska internutredningsverksamheten har havererat, säger han.

– Med justitiedepartementets gillande har internutredningen utvecklats till ett slags institut för whitewash (bortförklaringar). Det är i det närmaste perverst. Det är oerhört allvarligt, i synnerhet för förtroendet för polisen men också för förtroendet för rättsväsendet i sin helhet.

Dennis Töllborg är professor i rättsvetenskap.

På uppdrag av polismyndigheten i Västra Götaland har han utrett internutredningsverksamheten. I sin rapport föreslog han att utredningar mot poliser ska göras av en fristående myndighet. Han föreslog bland annat också att alla inblandade polismän ska höras

inom fyra eller högst tolv timmar efter att någon skadats eller dött i samband med vapen användning, biljakt eller användande av hund. Utredningsresultatet ska presenteras inom sju dagar för bland andra närstående och medier. Bara när synnerliga skäl föreligger kan tiden utsträckas till tre månader.

POÄNGEN ÄR ATT utredningen omedelbart ska dokumentera händelseförloppet. Först därefter ska åklagare ta ställning till om någon polis kan misstänkas för brott.

I dag är det tvärtom. Som i fallet

med skjutningen av Jörgen Johansson. Först om åklagaren anser att det finns en misstanke om brott så inleds en utredning.

– Det är ett strukturellt problem, säger Dennis Töllborg.

– Poliserna som ska utreda sina arbetskamrater är rädda för att göra fel. Så de gör ingenting utan att få ett uppdrag från åklagaren, precis som i det här fallet. Och åklagaren gör ingenting förrän han får in en rapport.

Det åklagaren då grundar sitt beslut på liknar inte alls en polisutredning. Som i fallet Jörgen Jo-

hansson där åklagaren inte kände till att åtminstone två av tre skott träffat bakifrån.

– Typiskt sett menar jag att polisen – till exempel de som sköt i Södertälje i början av januari – agerar fullständigt okej. Typiskt sett är det så. Typiskt sett kan åklagaren alltså ha rätt, men i det specifika fallet vet han inte, eftersom ingen utredning gjorts, säger Töllborg.

HAN ÄR INTE den ende expert som är mycket kritisk mot det sätt på vilket utredningar om polisens agerande sköts.

Också JO har i flera sammanhang fört fram uppfattningen att utredningar där polisen dödat eller allvarligt skadat en människa måste göras händelseorienterad.

Töllborg anser att det ligger i polisens eget intresse att ordentliga utredningar görs när poliser använt vapen.

– När det inte görs några utredningar så drabbar det poliser som agerat rätt i något sammanhang. Det kommer alltid att finnas närstående, vittnen eller smågangsters

som anser att polisen gjort fel. Och när ingen ordentlig utredning görs så har ju polisen ingen möjlighet att freda sig mot anklagelserna.

OCKSÅ I JO:S senaste ämbetsberättelse tas frågan upp. JO hänvisar till flera tidigare utredningar som alla framhåller vikten av att utredningsåtgärder vidtas snabbt och att polisens internutredning kopplas in omedelbart vid dödsfall eller allvarliga skador i samband med polisingripanden. Det fördes fram av dåvarande JK redan 1998. Nio år senare föreslog en statlig utredning att förhör skulle hållas med polismän och andra vittnen även om det inte fanns någon misstanke om brott eller förutsättningar att inleda en förundersökning.

”Det är som jag ser det ytterst angeläget att säkerställa en effektiv, rättssäker och trovärdig utredning i samtliga fall då en person avlidit eller skadats allvarligt i samband med ett polisingripande”, skriver dåvarande JO Mats Melin.

PER NYGREN

031-62 41 21 per.nygren@gp.se

”Poliserna som ska utreda sina arbetskamrater är rädda för att göra fel. Så de gör ingenting utan att få ett uppdrag från åklagaren. Och åklagaren gör ingenting förrän han får in en rapport.”

DENNIS TÖLLBORG, professor i rättsvetenskap